

Dit is de 55^e uitgave van de Historische Vereniging Bergambacht

(zomer 2025)

Inhoud

Mededelingen van bestuur en redactie	Pag. 1
Activiteiten	Pag. 3
Veranderingen, nieuwe leden , digitalisering	Pag. 4
Schildjes, borden en QR codes	Pag. 6
Manufacturen en krakelingen (Roel Botter)	Pag.8
Een oude Panorama (Roel Botter)	Pag. 13
Nieuw in het archief	Pag.20
Dorpspraat (Leo de Kluyver)	Pag. 23

Mededelingen van bestuur en redactie

Ons blad

Het maken van een blad, ook een blad als dit, is een tijdrovend karwei. Vooral wanneer dit volledig buiten je oorspronkelijke vakgebied ligt, moet er met vallen en opstaan geleerd worden. Gelukkig - en dat mag ook wel weer eens gezegd - zijn de reacties positief en hebben we meer lezers dan leden, dat dan weer wel, omdat het blad binnen families en kennissenkringen vaak wordt doorgegeven. Hoe mooi zou het zijn wanneer dit weer tot nieuwe leden leidt. Ik maak dit blad nu zeven jaar en verbaas me soms hoeveel er in die jaren in die drieëntwintig uitgaven viel te vertellen. Toch bespringt mij ook wel eens de gedachte dat ik een keer uitgeschreven zal geraken. Het moet tenslotte wel interessant en lezenswaardig zijn. Maar vooralsnog lijkt het nog niet aan de orde.

Gelukkig wordt ik nogal eens verrast met tips, foto's, krantenknipsels of een artikel, die er toe leiden dat er weer een verhaal opborrelt dat de moeite waard blijkt. Dit keer werd me een krantenbericht uit 1940 toegestuurd en kreeg ik een Panorama uit 1953 die heel voorzichtig vastgehouden moest worden omdat hij uit elkaar dreigde te vallen. Met behulp van deze items kwamen weer twee interessante verhalen tot stand. Het is soms verrassend, wanneer je wat dieper graaft waar je uiteindelijk belandt, zoals bij het krantenbericht. Daarom vraag ik onze lezers om, wanneer ze op iets stuiten waarvan ze ook maar het vermoeden hebben 'dat het wel eens iets zou kunnen zijn' en er verder geen waarde aan hechten, toch aan ons te denken. Foto's, krantenknipsels, verhalen; weggooien kunnen wij altijd nog. Het e-mailadres van het secretariaat vindt u in het colofon op het binnenblad van de voorpagina, evenals het tel.nr.

Activiteiten

Op 15 april werd de Algemene Ledenvergadering gehouden. De notulen worden u in voorjaar 2026 per email toegezonden. Leden zonder email krijgen deze dan tegelijk met ons blad bezorgd. Na de pauze vertoonde Abe Maayen uit Stolwijk zijn film De waardige Waard. Deze film, hoofdzakelijk opgenomen met een drone, gaf ook voor de meeste mensen die de polder als hun broekzak kennen, een beeld van onze woonomgeving vanuit een totaal andere invalshoek. Goed was te zien hoe het slagenlandschap, dat uniek is in de wereld en 1000 jaar geleden is ontstaan, een inzicht geeft in de kennis en kunde bij de ontwerpers van destijds.

Op 20 mei hield voormalig dierenarts Aart de Zeeuw een lezing/presentatie over het urgente probleem met de Amerikaanse rivierkreeft. Hij schetste een verontrustend beeld van de ontwikkelingen in de polder op het gebied van waterbeheer en de ecologische impact die de plaag op de biotoop van veel waterleven heeft. Planten worden weggevreten, waardoor er zuurstofarmoede ontstaat, de visstand holt achteruit, insecten verdwijnen en waterkanten en kaden worden vernield. “Het is echt vijf voor twaalf.”

Natuurlijk zijn wij op 30 augustus a.s. ook weer op de braderie aanwezig en nemen we weer deel aan Open Monumentendag op 13 september a.s., waarbij de Ned. Herv. Kerk bezocht kan worden en de toren onder voorwaarden kan worden beklommen onder begeleiding. Ook de kerken van Ammerstol en Berkenwoude zijn die dag te bezichtigen. Helaas is torenbeklimming bij deze laatste twee niet mogelijk. Voor liefhebbers zijn deze kerken echter zeker de moeite waard.

Lezing oktober

Op 1 oktober geeft de hr. Job de Jong een lezing over de historie, de oprichting en de doelstellingen van de Vereniging Hendrick de Keyser. De Vereniging Hendrick de Keyser spant zich met name in voor het behoud van ons cultureel erfgoed.

Nieuwe leden

We mochten 5 nieuwe leden begroeten: de hr. W. Stout, de hr.W. van den Born en de hr. F.A. van den Dool, allen uit Bergambacht, en de hr.E.B. Fredrikze uit Landgraaf en de hr H. Timmerman uit Ammerstol. Allen veel genoeg met het lidmaatschap gewenst.

Digitalisering

Coördinator Gerrit-Anne van Es heeft met enkele bestuursleden en 2 vrijwilligers, Rita Sluisman en Arie Blanken een flinke slag gemaakt met het inventariseren van ons archief. Aan het eind van de zomer hopen we alle bestanden en items volledig in kaart te hebben gebracht. Daarna komt het ‘ordenen’ en zodanig vastleggen dat een item snel kan worden teruggevonden om in te zien of te raadplegen.

Veranderingen

De gewijzigde ‘skyline’ van Bergstoep

(foto's R.B.)

Op bouwkundig gebied gebeurt er veel. Zo verloor Bergstoep zijn ruim 100 jaar oude skyline door de sloop van de graanmalerijen. Wat

er voor terugkomt en al is gekomen is een afspiegeling van de dynamiek van deze tijd.

De bouw van het nieuwe gemeentehuis van de Gemeente Krimpenerwaard vordert gestaag. Er wordt al aan het laatste van de drie bouwdelen gewerkt. Ook hier ondergaat de aanblik op het dorp, komend vanuit het westen, een dramatische metamorfose.

Het nieuwe gemeentehuis langs de N210

Ook de boerderij op Tussenlanen 49, waaruit wij het tegeltableau konden verwerven, is inmiddels, op het van latere datum daterende achterdeel na, van de aardbodem verdwenen. Het is een merkwaardige gewaarwording wanneer je er voor het eerst mee wordt geconfronteerd.

Tussenlanen 49 voor en na de gedeeltelijke sloop

Tussenlanen 49

(foto's R.B.)

Schildjes, borden en QR-codes

Vanwege onze veronderstelde kennis van zaken de historie betreffend, worden we vaak gevraagd om te assisteren bij een project. Maar wanneer er meerdere projecten, die ook nog op elkaar lijken, tegelijk worden opgestart en waarbij je dezelfde mensen tegenkomt, wordt het wel eens ingewikkeld. Achteraf is het natuurlijk allemaal simpel. Zo ging het dus met de uit te geven schildjes en de opfrissing van bordjes van de ANWB met verklarende teksten van de historische objecten waar ze zijn aangebracht.

Schildjes en borden zoals deze zijn en worden aangebracht in de Krimpenerwaard

Het is nu allemaal duidelijk: De Stichting Promotie Krimpenerwaard heeft schildjes laten vervaardigen die op interessante historische objecten worden aangebracht, met toestemming van de eigenaar. Op

het schildje is een QR code aangebracht die met de telefoon gescand kan worden, waarna een beschrijving over het object is te lezen. Daarnaast heeft de Gemeente Krimpenerwaard een schildje laten ontwerpen dat op door de gemeente als monument aangewezen objecten wordt/is aangebracht, ook weer met toestemming van de eigenaren. Als laatste de ANWB bordjes. Van deze borden is een aantal vervangen en de tekst aangepast en er is ook een aantal nieuwe geplaatst zoals bij de kerken van Ammerstol en Berkenwoude. Op deze borden is ook een te scannen QR code aangebracht. De ANWB stopt hierna met het vervaardigen van deze borden. Hierboven ziet u voorbeelden van de aangebrachte schildjes en borden.

Nieuw in het archief

Door speurwerk, maar ook door toeval kwamen we weer in het bezit van nieuwe foto's voor ons archief. U ziet een aantal exemplaren achterin dit blad. De foto van de 'braakhut is bijzonder, omdat die stamt uit de tijd dat de fotografie nog in de kinderschoenen stond.

Manufacturen en krakelingen

(Roel Botter)

Een merkwaardige titel voor een verhaal, ik geef het toe; het ene heeft niets met het andere te maken, zou je denken. Toch is het in dit geval niet helemaal juist. Ik ga u dat uitleggen. In de mailbox op mijn laptop popte een bericht op. Aan het onderwerp dat werd

getoond kon ik al afleiden wie de afzender was. Er stond: “ken jij dit?” De afzender doet nooit ingewikkeld en volstaat meestal met dit soort openingen. Ik vind het prima, want vrijwel altijd heeft hij iets interessants voor me. Nu ook weer. Zijn vraag betrof een klein bericht in de Schoonhovense Courant van juli 1940. Daar was ie waarschijnlijk op gestuit tijdens een online ‘snuffelsessie’ bij het SAMH, het onvolprezen Streekarchief Midden Holland. Ik spit er ook regelmatig rond. Het krantenbericht ziet u hieronder.

Ene Johan Soest deelt mee dat hij zijn zaak in manufacturen gaat verplaatsen van de Burgemeester Uilkenstraat naar de Raadhuisstraat-hoek Kerksingel. Bij die mededeling gingen mijn wenkbrauwen voor de eerste keer in de vraagmodus. Soest en manufacturen, daar in de Uilkenstraat? Enfin, er kwamen meer vragen. Wat te denken van de “Geldersche winkel” die blijkbaar werd gedreven door C.G. van den Berg? Wie zou me kunnen helpen om wat licht in de duisternis te brengen? Een aantal jaren geleden was Gerrit den Hoed uit de Tussenlanen de bron waaruit ik rijkelijk kon putten, maar hij is niet meer onder ons. Ineens wist ik het, Koos van den Heuvel! Mogelijk had hij nog kennis over die tijd.

Het bleek een schot in de roos. Die C.G. van den Berg bleek zijn opa te zijn nota bene. Zijn moeder was een van de 14 kinderen uit het gezin met acht dochters en zes zonen. Maar wie was die C.G. van den Berg? Afkomstig uit Stolwijk, kocht hij in 1898 het pand op de scheiding van de Hoofdstraat en de Raadhuisstraat, het pand waar tegenwoordig een pizzeria is gevestigd. Hij zal daar een flinke verbouwing hebben uitgevoerd, want het was hoogstwaarschijnlijk een boerderijtje met een rieten dak. Op dit adres begon hij een broodbakkerij en vestigde hij zijn dynastie, alle veertien kinderen werden er geboren..

Bakker C.G. van den Berg, (links), enkele gezinsleden en een knechtje voor de winkel op de driesprong.

De zaken gingen blijkbaar voorspoedig want op zeker moment kocht hij het pand op de hoek van de Kerksingel en de Raadhuisstraat aan de oostzijde. Dat pand was wonder boven wonder tijdens de brand van 3 oktober 1921 gespaard gebleven, terwijl de ernaast gelegen school grotendeels was verwoest. Of hij dit rietgedekte huis direct heeft platgegooid en er nieuw heeft

gebouwd kon ik niet achterhalen, maar hij heeft , waarschijnlijk al eind jaren '20, begin '30, wel op die plek een nieuw pand neergezet dat geschikt was voor dubbele bewoning. Links het huis op de

hoek van de Kerksingel een dag na de brand. De man met de spoorwegpet is Pauw van Buren

Op zeker moment waren de meeste kinderen van het gezin uitgevlogen. Zoon Arie Roeland zette de broodbakkerij voort. Van den Berg verhuisde met zijn vrouw en twee ongetrouwde dochters naar het huis op de hoek van de Raadhuisstraat en de Kerksingel. Ondernemend als hij was begon hij hier zijn ‘Geldersche winkel,’ waar comestibles – een sjiek woord destijds voor kruidenierswaren- werden verkocht. De oorsprong van de naam Geldersche winkel heb ik niet kunnen achterhalen. Ook Google en AI bleven het antwoord schuldig. Het was blijkbaar een zelfgekozen benaming en geen algemeen bekend begrip. De winkel werd gedreven door de twee dochters. Waarschijnlijk was dat ook zijn oogmerk, als voorziening voor later voor hen beiden geweest toen hij de zaak begon.

Op 6 april 1942 overleed van den Berg, achtenzestig jaar oud, hij was overigens toen al weduwnaar en een van de twee dochters was ook al overleden en de winkel was opgeheven. Een andere zoon, C.G. van den Berg jr. kocht het huis aan de overzijde op de westhoek van de Raadhuisstraat en de Kerksingel en vestigde er zijn krakelingenbakkerij die landelijke bekendheid zou krijgen. De bakkerij kreeg de naam ‘Onder de Toren.’ Toen Koningin Juliana in 1956 naar Bergambacht kwam voor de opening van het pompstation van de Duinwaterleiding aan de provinciale weg, kreeg zij “voor de prinsesjes” een pakket krakelingen als cadeau mee. Krakelingen waren niet zomaar koekjes. De knoop in de lekkernij had een associatie met het huwelijk als teken van verbondenheid en trouw en daarom werden ze vaak bij trouwerijen uitgedeeld.

De papieren wikkel die om de koekblikken zat.

De precieze datum waarop van den Berg jr. het pand kocht weet ik niet, maar het moet na 1941 geweest zijn. Op de foto hieronder zien we namelijk schoenmaker Wim Koutstaal, zijn vrouw en nog enkele mensen op het dak staan van het huis tijdens de overdracht van de Veenendaalse bank aan de Bergambachtse bevolking in dat jaar. Mogelijk bestond de krakelingenproductie al langer, want op de website van de nakomelingen van Van den Berg, die nu een bedrijf in Moerkapelle hebben, wordt vermeld dat in 1922 al was begonnen met het bakken van krakelingen. Koutstaal had hier toen nog zijn schoenmakerij en verhuisde pas later naar een ander pand in de Raadhuisstraat waar ook de telefooncentrale was gevestigd die door zijn vrouw werd bediend. Tot zover een stukje historie van een deel van de Raadhuisstraat en een familie die daar tijdelijk een stempel op drukte.

De winkel op de westhoek waarachter later de krakelingenbakkerij werd gehuisvest. In 1941 was dit nog schoenmaker Koutstaal.

Maar hoe zat het nu met die Johan Soest die in juli 1940 hier ging wonen en een zaak in manufacturen vestigde? Iedereen zou daar op antwoorden dat het toch voor de hand ligt? Dat moet natuurlijk Johan Soet zijn. En dat is ook zo. Maar wanneer je het naadje van de kous wilt weten- hoe toepasselijk- en je weet dat in de Burgemeester Uilkensstraat op vrijwel diezelfde plek een familie van Zoest woonde, is een gezonde twijfel wel verantwoord. Van Zoest had echter een smederij, verkocht fietsen en kachels en ging later verder als garagebedrijf dat niet alleen auto's verkocht en repareerde, maar ook verhuurde. Het moest dus wel om Johan Soet gaan en navraag bij de familie bevestigde dat ook. Afkomstig uit Stolwijk, net als Van den Berg, waren ze in een deel van het huis op 'het hoogje' neergestreken, naast het kruidenierswinkeltje van Jannemietje van den Oever. Later woonde hier Machteltje Hogendoorn met haar

zoon Jan (Rollebol). Het is zakelijk gezien wel sneu natuurlijk dat de aankondiging van een nieuwe start op een andere locatie met zo'n blunder gepaard gaat.

Soet begon zijn bedrijf in het gedeelte rechts van de boom, daarna verhuisde men naar de hoek Raadhuisstraat/ Kerksingel.

Soet huurde een deel van de woning in de Raadhuisstraat, het andere deel werd tot 1942 nog bewoond door Van den Berg die, zoals ik al schreef, in dat jaar overleed. In 1954 werd het bedrijf weer verplaatst, nu naar Raadhuisstraat 20 om dat vervolgens nog twee keer te doen, eerst naar een nieuw pand op de hoek van de Badhuisstraat en de Hoofdstraat en later vijftig meter zuidelijker in diezelfde Hoofdstraat. De basis waarmee het allemaal begon, manufacturen, is al lang geleden losgelaten en Soet Wonen & Slapen is een begrip geworden in de regio. De winkel op de hoek van de Raadhuisstraat en de Kerksingel aan de oostzijde kreeg in de loop der jaren verscheidene bewoners. Na Soet kwam hier Dools wijnkelder van de fam. van den Dool die later weer naar Schoonhoven vertrok. Vervolgens bleef het een drankenwinkel, gerund door Arie Koos van Buren, zoon van Koos van Buren ooit uitbater van Café 't Centrum. Anno 2025 is de familie Smits de bewoner en is de winkelfunctie verdwenen. De bakkersactiviteiten van Van den Berg zijn uit Bergambacht verdwenen. De bakkerij aan de Kerksingel verdween naar Schoonhoven, de broodbakkerij aan de Hoofdstraat werd eerst een snackbar en is nu een pizzeria. Zo

blijkt weer hoe een klein bericht in een oude krant tot een verhaal kan leiden!

Bronnen:

Koos van den Heuvel , Streekarchief Midden Holland, Fam. Soet.

Een oude Panorama

(Roel Botter)

Ik schreef het hiervoor al: Er komen soms waardevolle tips , krantenknipsels, foto's of andere zaken bij me binnen via mail of gewoon in de brievenbus. Zo kreeg ik onlangs een telefoontje van een verenigingslid die me vroeg of ik misschien geïnteresseerd was in een oud exemplaar van het tijdschrift Panorama. Het kwam uit 1953 en lag al die jaren bij haar thuis, omdat er een reportage in stond over Berkenwoudse jonge vrouwen die na de watersnood naar

Middelharnis op Goeree-Overflakkee waren getrokken om huizen van water en blubber te ontdoen. Ik hoefde niet lang te aarzelen, ook omdat ik wist dat in die tijd de avonturenstrip van Sjors en Sjimmie op de achterzijde stond, waar ik als kind verzot op was. Leek me leuk. Ik heb de Panorama opgehaald, wat leidde tot het hierna volgende verhaal.

De ramp van 1 februari 1953

754 - Bonifatius bij Dokkum vermoord, 800 - 1000 - Invallen der Denen en Noormannen, 1600 - Slag bij Nieuwpoort, 1568 - 1648 - 80-jarige oorlog met Spanje. Deze jaartallen zullen bij de meeste lezers wel bekend zijn, of herinneringen oproepen aan de Lagere School waar ze opgedreund moesten worden. In dat rijtje passen ook jaartallen van recenter datum, zoals bijvoorbeeld de inval van de Duitsers op 10 mei 1940. Wat mij betreft past 1 februari 1953 daar ook naadloos in. Een rampnacht die zich in het collectieve geheugen van met name Zeeuwen, West-Brabanders en Hollanders heeft verankerd. Talloze boeken en publicaties over die catastrofe hebben in de loop der jaren het licht gezien. Toch, net als na de Tweede Wereldoorlog, duiken er ook nu nog steeds verhalen op die het grote publiek nooit hebben bereikt, deels omdat ze ondergesneeuwd zijn door verhalen met een grotere impact, maar ook omdat ze zich in een kleine kring afspeelden en men vaak ook wars van publiciteit was. Je deed wat je dacht dat je moest doen, je hielp elkaar.

Het verhaal van die rampnacht is al duizenden keren verteld, maar ik ga toch nog even terug naar die nacht van 31 januari op 1 februari in 1953. Het was onstuimig weer. Meteorologen hadden een zware noordwesterstorm voorspeld met hoge waterstanden, maar dat er een dodelijke dreiging zou ontstaan werd niet ingezien. De meeste bewoners van de getroffen gebieden, zoals Zeeland, Zuid-Holland en West-Brabant waren zich niet van het gevaar bewust en gingen gewoon naar bed. Enkele vissers in Zeeland echter, zagen dat bij laagtij de waterstand niet terugliep, maar gewoon op hetzelfde peil bleef en zelfs opliep. Ze verwittigden een politiepost, maar die kon niet veel uitrichten. De communicatie was bedroevend in die tijd.

Het water had vrij spel

Elkaar waarschuwen was vanwege de gebrekkige middelen vrijwel onmogelijk. Ook voor hen die langer wakker bleven was de radio geen hulp. Om middernacht klonk het Wilhelmus en daarna was het stil tot 's morgens zeven uur. Pas toen het water in het holst van de nacht en in de vroege ochtend de huizen binnenstroomde beseften men dat het fout ging en dat een ramp aan het ontstaan was. Een geredde man vertelde later: “Ik heb uren op het dak van mijn huis gezeten, het was steenkoud, ik kon me nauwelijks nog bewegen. Rondom zag ik het licht in de huizen branden. Naarmate het langer duurde zag ik steeds meer lichten uitgaan totdat het overal donker was. Ik vrees dat ze allemaal zijn verdronken.” Tegen de morgen werd hij door militairen in een bootje van het dak gehaald.

Reddingsacties kwamen traag op gang. Er was geen nationaal rampenplan zoals tegenwoordig. Hoewel er enkele waarschuwingen waren geweest, was er geen wijdverbreid besef van de omvang van het gevaar. De watersnoodramp werd daarom grotendeels als een onverwachte catastrofe ervaren, hoewel men ook wel wist dat de dijken er slecht bij lagen door gebrekkig onderhoud en men de keuze had gemaakt van overheidswege om de stimulering van de naoorlogse economie voorrang te geven boven de verbetering van de dijkbescherming. Plannen bestonden er al wel en men ging vrij snel na de ramp aan de slag. Het kwaad was echter geschied, rond de 1850 mensen verdronken.

De stormvloed in de Krimpenerwaard.

Hoe was de situatie nu in de Krimpenerwaard? Was er bijvoorbeeld dijkbewaking? De Krimpenerwaard is een erg laaggelegen poldergebied. Gelukkig bleven de gevolgen relatief beperkt dankzij snelle acties, een dosis geluk en de rol van de dijkbewaking. De situatie werd wel penibel. Door de open verbinding met de Noordzee stuwde het water op in de Hollandsche IJssel, (de stuw bij Krimpen was er nog niet). De dijken langs de rivier zoals de Schielandse Hoge Zeedijk en de Groenendijk bij Nieuwerkerk aan den IJssel stonden onder enorme druk. Rond 04.00 uur in de morgen begon het water over de onverharde Groenendijk te stromen en om 05.30 uur ontstond een gat van 15 meter. Het erachter gelegen laaggelegen gebied werd ernstig bedreigd. Bij Ouderkerk aan den IJssel brak de dijk rond 06.30 over een lengte van 40 meter, waardoor water de polder instroomde. Twee mensen kwamen hierbij om en een huis aan de dijk stortte in. In Krimpen aan den IJssel bezweek de dijk om 02.30 uur op zes plekken rond de Stormpolder. Hierbij verloren vier mensen het leven. Deze doorbraken lijken dramatisch en waren dat natuurlijk ook, maar ondanks dat bleef een grootschalige overstroming van de Krimpenerwaard en de achterliggende Randstad uit, mede door snelle en heldhaftige acties. Waterstaatkundige Johan van Veen liet bij Ouderkerk twee sloopschepen het gat invaren en slaagde met hulp van veel militairen die honderden zandzakken in het gat deponeerden, het gat te dichten. Als kind van zes jaar was ik er getuige van dat die zandzakken o.a. in Bergambacht werden volgeschepen met zand dat werd weggegraven uit het weglichaam rond de huidige rotonde van de Dijklaan en de nog aan te leggen N210. Allerlei soorten vachtwagens brachten de zakken, die van diverse bedrijven zoals de graanmalerijen afkomstig waren, naar Ouderkerk. Zand was er genoeg, de hele voormalige spoorlijn die daar had gelopen, was er op aangelegd.

In Nieuwerkerk aan den IJssel werd het schip de Twee Gebroeders van Arie Evegroen met behulp van Cor Heuvelman en Hannes van Vliet in het gat gevaren dat verder met zandzakken werd opgevuld.

Dit ging niet zonder slag op stoot, want het schip moest worden gevorderd door Burgemeester Vogelaar 'In naam der Koningin.' Mogelijk redde dit duizenden en misschien wel honderdduizenden mensen het leven in de erachter liggende Randstad.

Het schip de Twee Gebroeders dat in een dijkgat bij Nieuwerkerk werd gevaren, redde duizenden het leven.

In de Krimpenerwaard speelde dijkbewaking een belangrijke rol. Ondanks dat de berichtgeving via radio gebrekkig was en 's nachts helemaal ontbrak, waren er in de Krimpenerwaard dijkwachten actief die de boel in de gaten hielden. In Ouderkerk werd op 31 januari 's avonds rond acht uur al alarm geslagen en mensen opgeroepen om zandzakken te gaan leggen. Om half twaalf werd het te gevaarlijk en moesten de dijkwachten de dijk verlaten. De dijklegers werden in verschillende plaatsen ingezet. Hoewel ik er geen informatie over heb gevonden, mag worden aangenomen dat ook in Bergambacht en Ammerstol een vorm van dijkbewaking werd uitgevoerd. Gelukkig bleef de Krimpenerwaard op het nippertje gespaard voor een echt rampzalige overstroming dankzij snelle acties van vrijwilligers en het dichten met schepen van de stroomgaten.

Na de ramp

De omvang van de ramp drong pas in de loop van de volgende dagen door tot de rest van Nederland vanwege de gebrekkige communicatie in die dagen. Over het reddingswerk en alles wat daar mee samenhang ga ik het nu niet hebben, hoe fantastisch de hele bevolking ook als één man achter de slachtoffers stond. Daar is

elders genoeg over te lezen. Toch wil ik één aspect nader belichten en daarover gaat het artikel in die oude Panorama ook. Het was qua hulpverlening waarschijnlijk een druppel op een gloeiende plaat, evenals de inzameling van kleding en andere benodigdheden. Maar iedereen wilde iets doen. Overal ontstonden spontaan acties die de hulpvaardigheid en eensgezindheid van de toenmalige bevolking benadrukten. Nederland was in nood en men stroopte de mouwen op, zo ook in Berkenwoude.

De reportage in de Panorama begint als volgt: “17 februari 1953; de militaire hulptroepen trekken zich in goede orde terug uit het noodgebied van Zuidwest- Nederland en een colonne van tweeëndertig boerendochters uit Berkenwoude doet met dweil en bezem een invasie op Flakkee. De meisjes komen de handen uit de mouwen steken om het overstroomde woongebied weer enigszins van vuil en modder te ontdoen. Dat konden ze zeker, niet alleen omdat ze flink uit de kluiten waren gewassen en gewend met dweil en bezem om te gaan, maar vooral omdat ze de frisse levenslust uit hun niet geteisterde dorpje meebrachten naar de troosteloze omgeving van het watersnoodgebied , waaruit uit het leven soms volkomen leek weggevloeid.”

Vrouwen uit Berkenwoude op de boot naar Middelharnis lezen hun instructies.

Berkenwoude bleef gespaard en als dank daarvoor werden door de toenmalige negenhonderdvijftig inwoners zeventienduizend gulden bijeen gebracht voor het rampenfonds evenals een aantal koeien

voor het herstel van de veestapel. Daarbij kwamen dus ook nog de tweeëndertig vrouwelijke ‘hulptroepen.’ In de vroege morgen van 17 februari vertrok het gezelschap met een autobus naar Flakkee om te belanden in een situatie waarvan ze geen enkele voorstelling hadden. Krachtdadig werd er van alles aangepakt. Een van hen werd in het verlaten Oude Tonge geplaatst om te ‘moederen’ over de mannen die kadavers ophaalden en lichamen borgen.

Aan de slag, maar waar te beginnen?

Voor allerlei werkzaamheden werden de vrouwen gebruikt; kleding sorteren en uitdelen in de kerk en de school van Sommelsdijk, openbare gebouwen en huizen schoonmaken, cantinediensten in Middelharnis, kleding wassen en herstellen, er was overal veel te doen. Het was, om in tegenwoordige termen te spreken, liefdewerk-oud papier. Er was alleen een schamel zakgeld van twee gulden vijftig per week. Maar geld speelde in dit geval geen enkele rol.

Ook in Bergambacht werd actie gevoerd. De Blaastoeters gingen langs de deur om geld voor het rampenfonds op te halen.

Tijdens het voorbereiden van dit artikel was ik toevallig ingelogd op de website van het Nationaal Archief in Den Haag. Impulsief tikte ik daar als zoekterm 'Berkenwoude' in. Wie schetst mijn verbazing toen ik foto's op zag duiken die horen bij het verhaal dat hierboven is geschreven. Dezelfde foto's als in die oude Panorama, maar van uitstekende kwaliteit. Een ongevraagd en onverwacht cadeau.

(Alle foto's, behalve van de Blaastoeters, zijn afkomstig van het Nationaal Archief)

Met dank aan Justa Wissink

Nieuwe aanwinsten voor het archief.

De voorbije maanden konden er weer foto's en enkele documenten aan ons archief worden toegevoegd. Ze komen op allerlei manieren in ons bezit. Soms als 'bijvangst' wanneer er wordt gezocht in archieven tijdens het schrijven van een artikel, of gewoon als gevolg van een spontane inval om eens ergens naar te gaan zoeken, kortom, de stroom (stroompje) verrassingen lijkt nog niet opgedroogd. Hieronder volgt een aantal.

Een hennepbraakhut aan het eind van de 19^e eeuw.

Hennepbraken was het proces waarbij de stengels van de hennepplant werden bewerkt om de vezels van het houtachtige deel te scheiden. Dit gebeurde door de stengels te breken of te pletten, vaak na een periode van rotten (waarbij de stengels werden blootgesteld aan vocht om de vezels los te maken). Het stonk overigens enorm.

Deze foto was al langer in ons bezit, maar nog niet gearhiveerd. De Bergambachtse brandweer is hier in vol ornaat op weg naar het huwelijk in Ommoord in 1947 van corpslid Jaap Kleijn.

Dolle pret, op de foto in een nepauto. Jaren '20. Enkele leden van de familie Voorsluijs met onbekenden.

De Stationsweg eind jaren '40 (nu Parallelweg)

De muziektent ging later naar het veldje naast de school aan de Badhuisstraat. Hij had eerder al achter het 'Gebouwtje voor bijzondere doeleinden' aan de Kerksingel gestaan

De huidige Parallelweg heeft verschillende namen gehad door de jaren heen. Toen het spoor er nog niet lag, dus voor 1914, heette het Achterheen, daarna werd het Stationsweg, omdat ter hoogte van Het Slot het treinstationnetje stond en in begin jaren '50? Kreeg het zijn huidige naam Parallelweg.

Foto's met dank aan Karel Kleijn, het Nationaal Archief en Marja van Herk.

Als aanvulling op hierboven: In ons archief ligt een behoorlijk aantal ansichtkaarten van Bergambacht. Deze zijn merendeels gescand en in het archief opgenomen. We willen deze echter niet wegdoen. Zelf heb ik ook een aantal kaarten in mijn bezit en heb het plan opgevat om hier een (bescheiden) verzameling van aan te leggen en een album samen te stellen. Mocht u ook nog kaarten in uw bezit hebben en er niets meer mee doen, dan houd ik me van harte aanbevolen en haal ze graag bij u op. R.B.

Leo de Kluijver schreef een fictief interview in 1850 met Maria Broeks, die leefde van 1815 tot 1872. Ze werkte toen in het Oude Reghthuys, het latere Bonte Paard en weer later café 't Centrum, op de hoek van de Raadhuisstraat en de Burgemeester Uilkenstraat die toen nog Dorpsstraat en Achterweg heetten. Ze raakte in Bergambacht verweven met de families Blanken, Van Zoest en Van der Leeden en zou de oma van Teunis van Zoest worden. Hieronder volgt een deel van het verhaal. Vanwege de lengte ervan is de rest op onze website www.historischeverenigingbergambacht.nl te lezen. Klik op 'artikel.'

Dorpspraat

Als kleine jongen droomde ik al om 't Centrum in te mogen en er de geheime gang naar de kerk en 't Slot te ontdekken. Daar kwam het natuurlijk nooit van, want dat was te gevaarlijk vanwege de bouwvalligheid van het pand. Nadat het in 1982 afbrandde was dat voorgoed onmogelijk! Maar vandaag, in 1850, ga ik er tóch een kijkje nemen! Lijsje, de dienstbode in het Oude Rechthuis, had me verteld dat mevrouw Maria even naar de schuur aan de Achterweg was gelopen.

Even aarzelde ik of ik hier in de gelagkamer zou wachten, maar ik besloot haar daar op te zoeken. Ik was wel benieuwd hoe de Achterweg eruit zag. Die deed mij, toen ik de hoek om sloeg, leeg en groen aan. Op een voor mij vreemde plek, ter hoogte waar in mijn tijd het Schelpenpaadje liep, stond inderdaad een geteerde schuur langs de weg. Met een klap sloeg de zijdeur dicht en van opzij kwam een krachtig gebouwde vrouw tussen het geboomte vandaan, de Achterweg op. Ik wist dat ze 35 jaar was, dat is in mijn tijd nog 'jong', terwijl deze vrouw al een aardig doorleefde indruk maakte. Ze

zag me direct en haar onderzoekende blik stelde de vraag: “Wie ben je.” Ik stelde me daarom voor en vertelde haar dat ik een verhaal over haar herberg wilde schrijven. Ik was direct onder de indruk van haar optreden: fier, doelgericht en zeker van haar zaak; zij stond duidelijk haar mannetje.

“Nou kom maar met, dan zal’k oe m’n etablissement laoten beschouwen ge mot maar vrage wa”ge wul weête, dan zal’k zien wat of ik zegge kan.” Het zoetig gevooisde Brabants accent nam me voor haar in en ik ging een stuk minder bedremmeld met haar mee, de herberg binnen. In de gelagkamer zaten nog twee oude boertjes, die er daarstraks ook zaten. Verder was het rustig. Maria wees naar een tafeltje aan de andere kant van de ruimte bij het raam en ging lenig op een haastig bijgeschoven kruk zitten. Ze legde haar armen op tafel en keek me aan. “Waarom wil ge dat allemaal weten, want dit gebouw staat er al sinds mensenheugenis?” “Precies, daarom wilde ik er iets over schrijven.” “Ah meneer is schrijver?” “Zoiets” “Zoiets? Wat mag dat zijn: ja of nee?”

Lees verder op onze website.

Café Het Bonte Paard in 1910, daarna tot 1982 Hotel, Café Rest.
't Centrum.

